

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
MINISTRIA E ARSIMIT
DHE SPORTIT
INSTITUTI I ZHVILLIMIT TË ARSIMIT

**PROGRAMI I ZHVILLIMIT PROFESIONAL
PËR EFEKT MARRJEN E SHKALLËVE TË KUALIFIKIMIT TË MËSUESVE
TË ARSIMIT SPECIAL
2016**

1. HYRJE

Aftësia e mësuesve për ta bërë arsimimin e nxënësve, “preokupimin” kryesor të ditës, kërkon përkushtim, përgjegjshmëri dhe standardetë larta nëpunë dhesjellje. Mësuesit vepronëmendershmëri dheintegritet,kanënjohuri të fortapërmbajtësore, përdorin dijet dhe aftësitë e tyre, por në të njëjtën kohë përditësojnë njohuritë nëpërmjet vetëvlerësimeve të vazhdueshme, krijojnëmarrëdhënie pozitiveprofesionaledhe punojnëmeprindërit nëinteresin më të mirëtë nxënësve të tyre.

Programi i zhvillimit profesional për efekt marrjen e kategorive të kualifikimit të mësuesve të Arsimit Special është hartuar nga grupi i punës, i ngritur nga Instituti i Zhvillimit të Arsimit (IZHA) për t’u ardhur në ndihmë të gjithë mësuesve të Arsimit Special në përgatitjen për testimin kombëtar për marrjen e kategorive të kualifikimit si dhe të gjitha Drejtorive Arsimore Rajonale dhe Zyrave Arsimore për të organizuar zhvillimin profesional për të gjithë mësuesit që do të hyjnë në këtë proces.

Programi është hartuar në përgjigje të kërkesave që MAS-i ka vendosur për mësuesit që kualifikohen. Programi është hartuar duke mbajtur parasysh sefushat kryesorenë të cilat testohen njohuritë dhe aftësitë e mësuesve janë:

- ✚ dokumentet zyrtare¹ të cilat kanë të bëjnë me veprimtarinë e mësimdhënie - nxënies;
- ✚ programet përkatëse lëndore (Arsimi fillor);
- ✚ aspekte të pedagogjisë, metodologjisë dhe përdorimit të TIK në mësimdhënie-nxënie në përgjithësi dhe të arsimit special në veçanti;

¹Dokumentet ligjore, urdhëresat dhe udhëzimet e MAS që zbatohen në shkollë duke u përqendruar në ato të viteve të fundit.

- ✚ aspekte të etikës dhe komunikimit;
- ✚ aspekte të drejtshkrimit të gjuhës shqipe;
- ✚ përmbajtjen shkencore të lëndës sipas programeve lëndore përkatëse.

2. QËLLIMI I PROGRAMIT

Qëllimi i hartimit të programit të zhvillimit profesional të mësuesve për efekt kualifikimi është:

- ❖ të ofrojë një program orientues për t'u ardhur në ndihmë të gjithë mësuesve të Arsimit Special në arsimin parauniversitar për të realizuar veprimtaritë kualifikuese dhe trajnuese, si dhe DAR/ZA-ve, për të organizuar zhvillimin profesional të mësuesve. Në këtë aspekt programi mund të plotësohet nga DAR/ZA-të përkatëse, sipas kushteve dhe mundësive konkrete;
- ❖ të ofrojë një program të detyruar, për mësuesit që këtë vit do të marrin kategoritë e kualifikimit, në mënyrë që ata të realizojnë një përgatitje, për të përballuar me sukses kërkesat që ka testimi kombëtar.

Programi synon që mësuesi:

- të njohë dhe zbatojë legjislacionin arsimor e në mënyrë të veçantë risitë më të fundit të reformës arsimore;
- të zotërojë kompetencat profesionale të kuadrit mësimdhënës, për të ndikuar drejtpërdrejtë në efektivitetin e procesit mësimor, për një mësimdhënie të suksesshme;
- të demonstrojë aftësitë në fushën pedagogjike për përzgjedhjen e modeleve për organizimin e klasës, për shtjellimin e koncepteve, për nxitjen e diskutimeve, për përdorimin e teknikave të vlerësimit të nxënësve etj;
- të tregojë përgjegjshmëri në njohjen e koncepteve bazë si dhe të zbatimit të tyre në praktikë, në përputhje me specifikat e moshës së nxënësve dhe të klasës ku japin mësim;
- të demonstrojë zbatimin e rregullave të etikës dhe komunikimit në punën e tyre në shkollë;
- të zotërojë zbatimin e rregullave drejtshkimore të gjuhës shqipe gjatë procesit të mësimdhënie –nxënies;
- të përdorë aftësitë e Teknologjisë së Informacionit dhe Komunikimit si një nga risitë më të fundit në mësimdhënien bashkëkohore.

3. PËRMBAJTJA E PROGRAMIT

Programi është strukturuar sipas fushave kryesore të zhvillimit profesional, të përmendura më sipër. Për të qenë lehtësisht i përdorshëm, programi është paraqitur sipas një formati të caktuar. Për secilën fushë, përcaktohen:

✓ kompetencat profesionale si dhe rezultatet e pritshme për realizimin e këtyre kompetencave;

✓ literatura përkatëse rekomanduese në funksion të përvetësimit të kompetencave të fushës.

Përshkallëzimi i njohurive dhe aftësive profesionale, të cilat lidhen me kompetencat e secilës fushë të testimit, do ta ndihmojnë mësuesinqë të identifikojë çështjet në të cilat duhet të përqendrohet.

FUSHA : DOKUMENTET ZYRTARE

Kompetenca Zbatimi me përgjegjshmëri i kërkesave të legjislacionit dhe dokumentacionit shkollor	Literatura e rekomanduar
<p>Rezultatet e pritshme</p> <p><i>Mësuesi i arsimit special:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • zotëron ligjin për sistemin arsimor parauniversitar dhe dispozitat normative të këtij sistemi; • zbaton legjislacionin, udhëzimet dhe rregulloret për hartimin dhe zbatimin e kurrikulës shkollore; • zbaton legjislacionin, udhëzimet dhe rregulloret për personelin e shkollës; • demonstroi zbatimin konkret të udhëzimeve të MAS në funksion të përmirësimit të procesit të mësimdhënie-nxënies; • zbaton etikën profesionale të mësuesit; • respekton të drejtat dhe liritë e nxënësit; • respekton detyrat, të drejtat dhe liritë e mësuesit; • zbaton rregulloret dhe udhëzimet për zhvillimin profesional të mësuesit. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ligji Nr. 69/2012 për Sistemin Arsimor Parauniversitar në Republikën e Shqipërisë, i ndryshuar. • Urdhri për miratimin e Dispozitave Normative për arsimin parauniversitar (DN), Nr 343, datë 19.08.2013. • Udhëzim Nr. 25, dt. 17.08.2015 për vitin shkollor 2015-2016 në sistemin arsimor parauniversitar. • Korniza kurrikulare, 2014 • Kurrikula bërthamë klasa 6-9, 2014 • Udhëzimi Nr. 44, datë 16.10.2014 “ Për disa shtesa dhe ndryshime në Udhëzimin Nr. 21 datë 23.07.2010 “Për normat e punës mësimore – edukative dhe numrin e nxënësve për klasë në institucionet e arsimit parauniversitar”. • Udhëzimi “Për zhvillimin e provimeve të

maturës shtetërore”, 2016.

- Udhëzim Nr. 5 datë 25.02.2013 “Për standardet e mësuesit”.
- Udhëzimi Nr. 26 datë 15.08.2015 “Zhvillimin Profesional të Punonjësve Arsimorë”.
- Udhëzimi “Për kriteret dhe procedurat e kualifikimit të mësuesve”, 2016.
- Udhëzimi Nr.34, dt.11.09.2015 “Për vlerësimin e nxënësve për kurrikulën me kompetenca, në arsimin bazë”.
- Udhëzimi Nr.38, datë 06.10.2015 “Për procedurat e lëvizjes paralele, emërimit dhe largimit nga puna të mësuesit në institucionet arsimore publike të sistemit arsimor parauniversitar”.
- Karta e performancës së shkollës.
- Standardet e shkollës si qendër komunitare

FUSHA: PROGRAMET LËNDORE

Kompetenca

Zbatimi në mënyrë efektive i programeve të arsimit special në shkollë

Literatura e rekomanduar

Rezultatet e pritshme

Mësuesi i arsimit special:

- zbaton programin duke respektuar të gjitha kërkesat dhe rubrikat e tij;
- përshtat programet lëndore të arsimit fillor në përputhje me veçoritë e mjedisit në të cilin jep mësim;
- përdor me efikasitet, në dobi të prirjeve bashkëkohore,

- Programet aktuale lëndore të arsimit fillor
- Literaturë që ka në fokus sindroma të ndryshme si autizëm, DOWN, prapambetjen mendore, çrregullime te sjelljes, hiperaktivitet etj.

fleksibilitetin e zbatimit të programit;

- gjen ose harton materiale plotësuese kurrikulare që ndihmojnë në përvetësimin e koncepteve dhe aftësive të parashikuara në program;
- harton plane edukative individuale (PEI) në përgjigje të aftësive dhe nevojave specifike të fëmijës;
- harton objektiva për tema mësimore ose grup temash, kapitujsh, në përputhje me objektivat e programit (PEI);
- harton objektiva specifike që u përgjigjen niveleve të ndryshme të nxënësve;
- tregon koherencën vertikale të kurrikulës (vazhdimësia dhe përshtatshmëria e programeve të arsimit special);
- përzgjedh mjetet mësimore të personalizuar të nevojshme për të realizuar përmbushjen e PEI-it;

FUSHA: ASPEKTE TË PEDAGOGJISË, METODOLOGJISË DHE PËRDORIMIT TË TIK NË MËSIMDHËNIE-NXËNIE

Kompetenca I

Zotërimi i njohurive pedagogjike specifike të nevojshme dhe të mjaftueshme për mësimdhënien në arsimin special

Literatura e rekomanduar

Rezultatet e pritshme

Mësuesi i arsimit special:

- demonstroi përkushtim, motivim dhe përgjegjësi gjatë punës së tij;
- përshtat punën e tij me zhvillimin fizik, social, emocional dhe konjitiv të nxënësve;
- demonstroi respekt, besim dhe objektivitet me nxënësit;
- identifikoi nevojat specifike të nxënësve;

- Literaturë që ka në fokus sindroma të ndryshme si autizëm, DOWN, prapambetjen mendore, çrregullime të sjelljes, hiperaktivitet etj.

- planifikon punën afatshkurtër dhe afatgjatë me secilin nxënës;
- demonstroi qëndrim pozitiv ndaj procesit të të nxënës;
- motivon nxënësit duke e konsideruar motivimin një nga çelësat e progresit të tyre;
- të krijojë klimë të përshtatshme, motivuese dhe të kënaqshme për nxënësit;
- punon me prindërit për përmirësimin e progresit të nxënësit.

Kompetenca II

Përdorimi i metodave dhe strategjive efektive në mësimdhënien në arsimin special

Literatura e rekomanduar

Rezultatet e pritshme

Mësuesi i arsimit special:

• përdor metoda të ndryshme në përputhje me sindromën që shfaqin fëmijët me aftësi të kufizuara. • përzgjedh metodat dhe teknikat e përshtatshme për arritjen e një objekti të caktuar; • përdor metoda e teknika që i aftësojnë nxënësit në jetën e përditshme; • respekton parimet bazë të edukimit special; • planifikon një orë mësimore duke u bazuar në mësimdhënien me në qendër nxënësin; • përdor metoda e teknika që sigurojnë barazinë dhe gjithëpërfshirjen; • demonstroi teknika të ndryshme për vlerësimin e nxënësit; • harton fisha për vlerësimin e nxënësit sipas fushave të zhvillimit; • Përdor programe kompjuterike në ndihmë të realizimit të objektivave mësimorë.	• Literaturë që ka në fokus aspekte të mësimdhënies dhe nxënies me nxënësit me sindroma të ndryshme si autizëm, DOWN, prapambetjen mendore, çrregullime të sjelljes, hiperaktivitet etj. • Literaturë që ka në fokus metodat e mësimdhënies ndërvepruese, me në qendër nxënësin. • Udhëzues dhe materiale mbështetëse që orientojnë për hartimin e objektivave të orës së mësimin, planifikimin dhe organizimin e orës së mësimin.

FUSHA: ASPEKTE TË ETIKËS DHE KOMUNIKIMIT

Zbatimi i rregullave të etikës dhe komunikimit si elemente të domosdoshme në të gjithë punën e mësuesit	Literatura
<p>Rezultatet e pritshme</p> <p><i>Mësuesi i arsimit special:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • njeh rregullat e etikës dhe sjelljes që duhen respektuar në marrëdhënie me drejtuesit e institucionit arsimor, stafin pedagogjik, nxënësit, prindërit dhe komunitetin; • sillet në përputhje me rregullat e etikës dhe të sjelljes në marrëdhënie me drejtuesit, stafin pedagogjik, nxënësit, prindërit dhe komunitetin gjatë punës së tij brenda dhe jashtë institucionit arsimor. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kodi i Etikës së Mësuesve në Arsimin Parauniversitar Publik dhe Privat, 30.11.2013 • Literaturë dhe materiale burimore që trajtojnë çështje të etikës dhe të komunikimit.

FUSHA: ASPEKTE TË DREJTSHKRIMIT TË GJUHËS SHQIPE

Zbatimi i rregullave të drejtshkrimit të gjuhës shqipe	Literatura
<p>Rezultatet e pritshme</p> <p><i>Mësuesi i arsimit special:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • njeh rregullat e drejtshkrimit të standardit të gjuhës shqipe; • demonstroi zbatimin e rregullave të drejtshkrimit gjatë veprimtarive në institucionin arsimor. 	<ul style="list-style-type: none"> • Literaturë dhe udhëzues metodikë për përdorimin e rregullave të drejtshkrimit të gjuhës shqipe.

FUSHA: PËRMBAJTTJA SHKENCORE E LËNDËS

Kompetenca	Literatura e rekomanduar
<p>Respektimi i rigorozitetit shkencor në mësimdhënien në Arsimin Special</p>	

Rezultatet e pritshme

Mësuesi i arsimit special:

- shpjegon konceptet kryesore me të cilat operon mësimi në arsimin special;
 - demonstroi veprimtari me nxënësit me qëllim aftësimin e tyre në lidhje me veprimtaritë e jetës së përditshme;
 - shpjegon dhe interpreton parimet dhe konceptet në lidhje me zhvillimin e tyre në fushën konjitive, sociale, motorike, të komunikimit dhe autonomisë personale;
 - tregon përmes shembujve përshkallëzimin e veprimtarive për të arritur përvetësimin nga nxënësit të koncepteve dhe shprehive;
 - Përdor veprimtari të ndryshme në përputhje me sindromën që shfaqin fëmijët me aftësi të kufizuar.
- Literaturë që ka në fokus njohuri dhe informacion rreth sindromave të ndryshme si autizëm, DOWN, prapambetjen mendore, çrregullime të sjelljes, hiperaktivitet etj.
 - Literaturë që ofron informacion dhe shembuj konkret të punës me fëmijër me sindroma të ndryshme si autizëm, DOWN, prapambetjen mendore etj.